

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Центр науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії
Кафедра педагогіки

**Доброчесність у навчанні:
дотримуватись/не можна/порушувати**

Збірник студентських та учнівських есе

Суми - 2026

навчання. Кожна помилка дає можливість зрозуміти щось нове і стати кращим. Головне – бути чесним із самим собою і не боятися визнавати свої труднощі.

Велику роль у цьому процесі відіграють учителі. Вони не лише передають знання, а й формують цінності. Якщо вчитель підтримує учнів, пояснює матеріал і ставиться з розумінням, то й учням легше бути чесними. Також важлива підтримка батьків, які мають заохочувати старання, а не лише вимагати високих оцінок.

Ще одним важливим аспектом є самодисципліна. Доброчесність неможлива без вміння організувати свій час і відповідально ставитися до навчання. Якщо учень планує свій день, виконує завдання поступово, а не відкладає на останній момент, то потреба списувати значно зменшується. У сучасному світі, де доступ до інформації дуже легкий, питання доброчесності стає ще більш актуальним. Інтернет дає можливість швидко знайти будь-яку відповідь, але це не завжди означає, що людина щось зрозуміла. Саме тому важливо не просто копіювати інформацію, а осмислювати її.

Отже, доброчесність у навчанні – це не просто правило, а важлива життєва цінність. Вона формує характер, допомагає здобути справжні знання і підготуватися до дорослого життя. Кожен учень сам вирішує, де поставити кому в реченні «дотримуватися не можна порушувати». Але правильний вибір очевидний: доброчесності потрібно дотримуватися, а порушувати її не можна.

Підсумовуючи, можна сказати, що чесне навчання – це основа успішного майбутнього. Воно вимагає зусиль, терпіння і відповідальності, але саме ці якості роблять людину сильною. І хоча іноді шлях чесності здається складнішим, він завжди є правильним.

Єнгалічев Тимур

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

DEUS EX АБО ЧОМУ ВИКОРИСТАННЯ ШІ В НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ Є МОРАЛЬНО ПРАВИЛЬНИМ

Академічна доброчесність – широкий термін-парасоля, і в сучасному українському використанні включає в себе багато суб'єктів і об'єктів: від школярів, яких вчать, чому списувати контрольні роботи – це погано, до докторів наук, в 25-річних дисертаціях яких сьогоднішня ревізія знаходить сліди відвертого плагіату. Звісно, що завдання «Написати есей про академічну доброчесність» спочатку дещо розгубило; тому було вирішено одразу перейти

до більш вузької і водночас набагато актуальнішої теми перетину наукової діяльності і ІІІ.

Моє загальне ставлення до нинішнього ІІІ-тренду вельми критичне: настільки, що раніше мій есей про виражений катастрофічний вплив ІІІ на політичні процеси в типовій ліберальній демократії посів призове місце в конкурсі есеїв Фонду Віктора Пінчука. Тим не менш, мені нескладно констатувати, що, станом на зараз, наукова діяльність – єдиний сегмент цивілізаційної діяльності, де генеративні моделі дійсно приносять стратегічну користь людству. Отже, дискурс про цей аспект ІІІ в межах усталеного каркасу наукової діяльності видається мені особливо цікавим, і я з задоволенням до нього долучусь.

Окреслимо термінологію: під «ІІІ» тут і далі йдеться про так звані «великі мовні моделі», вони ж «текстові генеративні моделі». Останні версії таких моделей, на мою думку, просто зобов'язані викликати глибоку першорядну зацікавленість у кожного живого розуму. Програма, що в теорії є лише сукупністю алгоритмів, які, спираючись на величезні масиви сирової інформації, правильно обирають, яке слово йде за яким словом, на практиці здатна утворювати нові, незвідані комбінації даних, які до цього не піддавались вченим.

«Наукова діяльність» означає... гносеологічно істинна наукова діяльність! Та, де вчені ставлять собі за мету відкрити абсолютно новий пласт знань для блага людства і розвитку людської цивілізації. Така наукова діяльність і є сама собі самоціллю. Ergo, наслідком наукової діяльності є не захищена дисертація, чи опубліковані статті, а онтологічний факт використання продукту наукового дослідження – нових знань – для прогресу людства.

Отже, простим силогізмом можна побудувати про-ІІІ аргумент:

- наукова діяльність – позитивна сила, що покращує становище як людина-індивіда, так і всього людства;
- інструменти ІІІ збільшують продуктивність науковця – головного рушія наукової діяльності.

Ergo, використання ІІІ в академічній науковій діяльності є морально правильним.

З тим, що ІІІ може ефективно виконувати механічні, монотонні, шаблонні завдання, як-то скомпонувати список літератури, розставити посилання згідно з потрібним стилем, вчитати текст на граматичні, стилістичні, лексичні помилки тощо, нечасто хтось сперечається. На мою ж думку, використання генеративних моделей в науці є морально правильним для абсолютно будь-якої задачі, яку ця генеративна модель може виконати. Це включає в себе і постановку наукової проблеми, і створення плану наукової

роботи, і синтез і аналіз отриманих даних, і навіть остаточне формулювання теорії (в більш прикладному сенсі – написання тіла статті з результатами досліджень).

Так, якісна ШІ-модель хоч і не є суб'єктом в гносеології, але здатна генерувати абсолютно нові знання! Один з недавніх прикладів – автономне вирішення чатботом ChatGPT однієї з проблем Ердеша, яка залишалась невирішеною десятки років. Слід зауважити, що промпти писав Теренс Тао – об'єктивно найсильніший сучасний математик; саме в його професійних руках ШІ здатен бути настільки корисним інструментом. Чим менш догматичною і ортодоксальною буде спільнота певної наукової галузі, тим більше користі для себе вона зможе отримати!

Тим не менш, попри всі позитивні результати, у науковій спільноті ставлення до ШІ залишається переважно холодним; написання ж безпосередньо тексту наукової публікації за допомогою ШІ ледве не табується, і за визнання цього, в кращому випадку, публікацію просто відхилять.

Насправді, важко зрозуміти етичний аргумент такого ставлення, адже функцією наукової публікації є усього лише ефективне донесення до спільноти свіжих відкриттів. Сучасні текстові ШІ-моделі завжди зроблять цю роботу швидше і ефективніше людини. Це буквально їх основний сценарій використання, при цьому людина зекономить багато часу, яке можна направити в інше річище. У чому мудрість відмовлятися від такого функціоналу? На мою думку, це буде еквівалентно відмові від калькулятора в математичних розрахунках точних прикладних наук. Безсенсовно.

У свою чергу, не важко зрозуміти прикладний аргумент поляризаційного негативного ставлення до ШІ в науці. Нинішній еліті, яка пройшла весь шлях до своїх наукових ступенів і вчених звань «по старинці», без асистентів і моделей, навряд чи б хотілось, що наука стала легше. Це буде інфляційною пасткою – ступені знецінюються, якщо їх могли б отримати всі, як диплом середньої школи. Це не є неолуддизмом, це дійсно раціональний аргумент – але задля утилітарного прогресу усього людства його варто відкинути.

Згадалось оповідання Айзека Азімова «Останнє запитання». Тоді Граалем наукової фантастики був великий аналоговий комп'ютер, здатний відповісти майже на кожне питання, хоч і через декілька годин. Сьогодні існує інструмент, який здатний відповісти на кожне питання протягом секунд. Варто б було їм користуватись.